

Právo duševního vlastnictví

Zimní semestr – 3. ročník

1) Úvod do práva duševního vlastnictví

Prameny právní úpravy

- Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon
- Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
- Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Pařížská úmluva o mezinárodní ochraně průmyslového vlastnictví (1883)
- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (1886)
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví („Dohoda TRIPS“)

Právo duševního vlastnictví

- *Intellectual Property Law, Immaterialgüterrecht, les droits de propriété intellectuelle*
- Vztahují se k výsledkům **duševní tvůrčí činnosti** x **výsledkům činnosti hospodářské** → **nehmotné statky**
 - Ad 1) Autorská díla, vynálezy, technická řešení, průmyslové vzory, odrůdy rostlin...
 - Ad 2) Zvukové/zvukově obrazové záznamy; rozhlasové/televizní vysílání; databáze; ochranné známky, zeměpisná označení, označení původu, tradiční zaručené speciality, obchodní firma
- **Práva k duševnímu vlastnictví = práva vztahující se k daným nehmotným statkům**
- **V objektivním smyslu:**
 - Soubor právních norem, které zakládají absolutní práva působící *erga omnes*, přičemž hlavní podstatou těchto práv je možnost vyloučit ostatní subjekty z užívání určitého (nehmotného) statku

Příklad

- Při obědě potkáte kolegu a bavíte se o novém filmu, který jste si nedávno koupili postaru na DVD.
- Váš kolega vás požádá, abyste mu zhotovili kopii tohoto DVD s využitím technických prostředků, které umí odstraňovat ochranu proti kopírování, a přinesli mu ji. To by asi většina lidí udělala, aniž by věděla, že tím porušuje autorská práva, práva výkonných umělců (interpretů) a práva výrobce zvukově-obrazového záznamu.
- Rozhovor by nicméně mohl probíhat i tak, že vám kolega řekne o prodejním stánku s DVD, který se nachází na cestě k němu domů a o němž ví, že kolem 17:15 není dobře hlídáný, neboť se prodavač chodí pravidelně dívat na AZ Kvíz. Poprosí vás, abyste mu dali vědět, zda i dnes bude stánek nehlídáný tak, aby mohl DVD ukrást. V této situaci byste však asi zaváhali, zda jeho požadavku vyhovíte

Příklad

- Srov. § 43 autorského zákona
 - **Do práva autorského neoprávněně zasahuje ten, kdo obchází nebo jinak maří účinné technické prostředky ochrany práv podle tohoto zákona.**
 - Do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které
 - a) jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh,
 - b) mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo
 - c) jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.
 - **Účinnými technickými prostředky** podle tohoto zákona se rozumí jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabraňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování.

Právo duševního vlastnictví

- Zájem na vytváření **právní exkluzivity** ve prospěch osob, které se zasloužily o vytvoření nemotných statků (autoři)
 - X
- Obecný zájem na tom, aby celá řada nemotných statků byla v režimu tzv. **public domain**, kdy je možné nemotné statky bezúplatně a volně užívat
 - Např. objevy či základní vědecké poznatky může každý volně užít (§ 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, dále jen „ZV“)
 - Způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování lidského nebo zvířecího těla a diagnostické metody používané na lidském nebo zvířecím těle (§ 3 odst. 3 ZV)
 - Vyloučení druhových nebo obecných označení a slovních spojení ze známkové ochrany
 - Myšlenky, objevy, teorie, náměty, denní zprávy, metody apod. (§ 2 odst. 6 AZ)

Právo duševního vlastnictví

- **Časová omezenost trvání práv z duševního vlastnictví**

- U časového omezení doby trvání práv duševního vlastnictví zákonodárce zohledňuje přirozenou nerivalitní a ubikvitní povahu zveřejněných nehmotných statků, přičemž současně přihlíží k nejrůznějším obecným či veřejným zájmům, jako je podpora kulturního, vědeckého, technického či hospodářského rozvoje
 - Patent – maximálně 20 let (každý rok je nutné prodloužit, zdražování poplatku)
 - Ochranná známka – 10 let (lze vždy obnovit na dalších 10 let)
 - Autorské dílo – po dobu života autora (osobnostní i majetková práva) a 70 let po jeho smrti (majetková práva)
 - Užitný vzor – 4 roky (možnost dvakrát prodloužit vždy o 3 roky)
 - Průmyslový vzor – 5 let (lze prodloužit maximálně o 25 let)

Příklad

- Co se děje s autorskými právy poté, co autor zemře?
- Dvojice hudebníků spolupracovala při tvorbě písně – jeden napsal text a druhý složil hudbu. Kdy se z takového díla stane dílo volné?

Nehmotný statek

- **Nehmotný statek** = statek, jehož podstatu tvoří:
 - i. **konkrétní nehmotný duševní výtvor** (např. autorské dílo, vynález, technické řešení, vzhled výrobku),
 - ii. **nehmotná hodnota spojená s existencí člověka** (např. jméno, čest, pověst, podobizna) nebo je
 - iii. **nehmotným výsledkem lidské hospodářské činnosti** (např. obchodní tajemství, ochranná známka, obchodní firma, zvukový/zvukově-obrazový záznam).
- Pojem nehmotný statek je širší, než předmět práv ochrany duševního vlastnictví
- **Potenciální ubikvita** (nehmotného statku)
 - Výsledek lidské činnosti coby nehmotný statek využitelný kdykoli a kdekoli na světě blíže neurčeným počtem osob
- **Nerivalitnost, nevylučitelnost a nezužitelnost** hmotných statků
 - Několik osob může užívat daný předmět zároveň (nerivalitnost), užívání statku jednou osobou přitom nevylučuje z užívání jinou osobu (nevylučitelnost) a užívání předmětu několika osobami nemá dopad na kvalitu či povahu tohoto předmětu, či nezpůsobuje jeho spotřebování

Nehmotný statek

- **Předměty práv k duševnímu vlastnictví x nosiče** (hmotné věci), v nichž jsou zachyceny
 - Právní osud nehmotného statku nemusí následovat právní osud hmotného předmětu
 - Zánikem hmotného nosiče práva k duševnímu vlastnictví nezanikají (např. § 9 odst. 2 AZ: *„Zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká právo autorské k dílu“*).
- Pouze ty nehmotné předměty, ke kterým jsou dovozována výhradně majetková práva, můžeme označit za **věci v právním slova smyslu** (např. databáze, zvukově-obrazový záznam, rozhlasové/televizní vysílání)
- Předměty, ke kterým existují práva osobnostní, ať už výlučně (*všeobecné osobnostní statky*) či zároveň spolu s majetkovými právy (*autorská díla, umělecké výkony, vynálezy, technická řešení, design, odrůdy rostlin*), **nelze za věci v právním smyslu považovat**, a to z důvodu, že je nelze beze zbytku „odlišit od osoby“ ve smyslu § 489 OZ

Nehmotný statek

- **Vynález není věcí v právním smyslu**, protože se k němu vztahuje tzv. původcovské právo osobnostní povahy
 - Na druhou stranu **patent** (*právní ochrana udělená na tento vynález*) již věcí v právním smyslu slova je. Jedná se totiž o „*právo, jehož povaha to připouští*“ (§ 496 odst. 2 OZ)
- **Design** není věcí v právním smyslu
 - Kdežto **zapsaný průmyslový vzor** (§ 30 a násl. zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, dále jen „ZPV“) získaný k tomuto designu ano
- Obdobně lze říci, že **technické řešení** není věcí v právním smyslu
 - Ale **užitný vzor** ano

Právo duševního vlastnictví

- **Chuť** jako předmět ochrany práva duševního vlastnictví?
 - Rozsudek ESD ze dne 13. 11. 2018 ve věci Levola Hengelo BV proti Smilde Foods BV (C-310/17) → Ne!
- **31 Cdo 3375/2015**
 - Užívá-li vlastník svoji ochrannou známku tak, že naplní definiční znaky nekalé soutěže, pak je třeba proti takovému užívání ochránit toho, kdo je takovým jednáním zasažen, a to způsoby uvedenými v § 2988 větě první o. z., tedy i uložením povinnosti zdržet se užívání zapsané ochranné známky.

Duševní povaha předmětů duševního vlastnictví

- **Nehmotné statky, které jsou chráněny všeobecnými osobnostními právy**
 - Např. jméno a příjmení, čest, pověst, soukromé... § 81 a násl. OZ
- **Projevy osobnosti člověka**
 - Např. podpis, osobní písemnosti, zvukové projevy... § 81 a násl.
- **Nehmotné statky chráněné právy k duševnímu vlastnictví**
 - Jsou výsledkem duševních (intelektuálních) či hospodářských procesů (odtud i termín „duševní vlastnictví“)
 - Předmětem práv duševního vlastnictví je externalizovaný výsledek, který je ontologicky odlišný od osobnosti svého tvůrce (původce)
 - Ochrana je poskytována zvláštními právními předpisy, případně ochranou před nekalou soutěží

Soukromoprávní x veřejnoprávní povaha

- **Soukromá subjektivní práva**

- **Veřejná subjektivní práva**

- Přihlašovatel nehmotného statku se může bránit proti postupu orgánu státu (Úřad průmyslového vlastnictví), který odmítl udělit příslušnou ochranu
- **Konf 93/2003:** Rozhodnutí o výmazu ochranné známky z rejstříku ochranných známek není rozhodnutím správního orgánu o věci soukromoprávní ve smyslu § 46 odst. 2 [§ 68 písm. b)] s. ř. s. O žalobě proti takovému rozhodnutí je proto příslušný rozhodnout soud ve správním soudnictví.
- **Konf 97/2003:** Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví o výmazu užitného vzoru z rejstříku užitných vzorů (§ 17 a násl. zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech) není rozhodnutím správního orgánu o věci soukromoprávní ve smyslu § 46 odst. 2 [§ 68 písm. b)] s. ř. s. O žalobě proti takovému rozhodnutí je proto příslušný rozhodnout soud ve správním soudnictví.
- **Konf 102/2003:** Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví o zamítnutí přihlášky ochranné známky do rejstříku ochranných známek není rozhodnutím správního orgánu o věci soukromoprávní ve smyslu § 46 odst. 2 [§ 68 písm. b)] s. ř. s. O žalobě proti takovému rozhodnutí je proto příslušný rozhodnout soud ve správním soudnictví.
- **Konf 9/2004:** O žalobě proti rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ve věci zrušení patentu podle § 23 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, je příslušný rozhodnout soud ve správním soudnictví.

Subjekty práv

- Subjektem práv k duševnímu vlastnictví u netvůrčích výsledků lidské hospodářské činnosti (*například k ochranným známkám, obchodní firmě apod.*) může být **právnícká i fyzická** osoba
- **Práva k tvůrčím předmětům** práv duševního vlastnictví (*např. o původcovském právu k vynálezu či o osobnostních právech autorských*), může být nositelem těchto práv pouze **osoba fyzická** (jiný subjekt totiž z povahy věci nemůže vykonávat tvůrčí činnost)

Absolutní povaha práv

- Práva k duševnímu vlastnictví působí *erga omnes* (x *inter partes*)
- Zákonodárce alokuje ve prospěch určitého subjektu či subjektů výhradní práva (*exclusive rights*) k užívání určitého statku, která zahrnují právo vyloučit ostatní subjekty z definovaného užívání (*ius excludendi*)
- *Numerus clausus* absolutních práv (§ 977 OZ)
- Srov. **právo na ochranu před nekalou soutěží** je právem relativním – spadá do deliktního práva
 - Na rozdíl od práv k nehmotným statkům z nekalosoutěžní ochrany nevyplývají žádná absolutní práva, která by bylo možné převádět či licencovat
 - Právo na ochranu proti nekalé soutěži **nepatří mezi práva k duševnímu vlastnictví**, ale mezi práva s duševním vlastnictvím související

Teritoriální povaha práv

- Zvláštností práv k duševnímu vlastnictví je zásada teritoriality
- Práva k duševnímu vlastnictví končí s hranicemi konkrétního státu
 - *Lex loci protectionis* - konkrétní právo k duševnímu vlastnictví má oprávněná osoba jen s účinky pro území státu, jehož orgán toto právo oprávněné osobě udělil
- Mezinárodní spolupráce, jejímž cílem bylo tuto zásadu teritoriality překonat či alespoň její účinky oslabit
 - Ochranná známka Evropské unie, průmyslový vzor Společenství
- **Princip národního zacházení a *iura conventionis* obsažený v Pařížské unijní úmluvě a Bernské úmluvě**
 - S právy k duševnímu vlastnictví cizozemců zachází na území smluvních států stejně jako s obdobnými právy tuzemců – jedná se o princip tzv. **národního zacházení** (*national treatment*), někdy označován také jako asimilační princip.
 - Minimální práva, která jsou přiznávána zahraničním nositelům práv (*iura conventionis*). V Bernské úmluvě jde například o právo na překlad (čl. 8), právo na rozmnožování (čl. 9), sdělování veřejnosti (čl. 11bis) nebo právo udílet souhlas se zpracováním (čl. 12).
 - V Pařížské unijní úmluvě se jedná například o práva, která souvisí s tzv. právem priority (čl. 4 a násl.)

Teritoriální povaha práv

- **Princip nejvyšších výhod v Dohodě TRIPS**

- Smluvní strany Dohody TRIPS se přístupem k této smlouvě zavázaly, že budou dodržovat závazky plynoucí z Pařížské unijní a Bernské úmluvy (čl. 2 a čl. 9 a násl. Dohody TRIPS), a to i v případě, že samy nejsou smluvními stranami těchto mezinárodních smluv
- Dohoda TRIPS kromě principu národního zacházení (čl. 3) přinesla ve vztahu k nakládání s právy cizozemců **režim nejvyšších výhod** (čl. 4)
 - Nakládání s právy k duševnímu vlastnictví dle tohoto principu znamená, že výhodu, která je poskytnuta příslušníkům jednoho členského státu WTO určitou zemí, musí tato země poskytnout i příslušníkům ostatních členských států WTO
 - Zrovnoprávnění práv cizinců mezi sebou v kontextu uplatňování práv ve smluvním státě Dohody TRIPS
- **Vymáhání práv duševního vlastnictví** (čl. 41 a násl.)
- **Orgán pro řešení sporů** (čl. 64) pro zahájení smířčích mechanismů, jež nabízí „Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů“. Touto cestou se tak mohou smluvní státy pokusit vyřešit vzniklou situaci smírnou cestou.

Dělení práv k duševnímu vlastnictví

- Historické členění
 - Autorská práva
 - Průmyslová práva (roztříštěnost právní úpravy)
- Povaha jednotlivých práv
 - i. **osobnostní** (např. původcovské právo vynálezce dle čl. 4 Pařížské unijní úmluvy),
 - ii. **majetková** (např. práva k ochranné známce, práva výrobce zvukového záznamu ke zvukovému záznamu) či
 - iii. **osobnostní a majetková zároveň** (např. majetková a osobnostní práva autora k jeho dílu).

Dělení práv k duševnímu vlastnictví

- **Autorská práva**

- Úprava v autorském zákoně
- Autorská práva vznikají neformálně – okamžik vyjádření v objektivně (smysly) vnímatelné podobě a naplnění konkrétních pojmových znaků
- Neaplikuje se poplatkový princip
- Časová a teritoriální omezenost práv

- **Průmyslová práva**

- Roztříštěnost právní úpravy
- Formální princip vzniku ochrany
- Princip časové priority
- Poplatkový princip
- Časová a teritoriální omezenost práv

Převoditelnost práv k duševnímu vlastnictví

- Jsou-li tato práva **majetkové povahy**, lze je převést na jiného
 - Výjimku z tohoto pravidla představuje **právo k chráněnému označení původu a chráněnému zeměpisnému označení** (§ 8 zákona č. 452/2001 Sb.), stejně jako **majetková práva autorská** (§ 26 odst. 1 AZ), pokud jde o zákaz jejich převodu mezi živými (§ 26 odst. 2 AZ)
- **Osobnostní práva** k předmětům duševního vlastnictví jsou z podstaty věci naopak vždy nepřevoditelná a zanikají smrtí jejich nositele
- **Konstitutivní převod** → vzniká nové, dosud neexistující právo (např. nabyvatele licence) → autorská práva, práva výkonných umělců
 - Zakázán u kolektivních ochranných známek, chráněných zeměpisných označení a chráněných označení původu
- **Translativní převod** → Převodce převádí veškerá práva na nabyvatele (jedná se v podstatě o obdobu koupě či darování)
 - Lze použít u všech majetkových práv k duševnímu vlastnictví s výjimkou **majetkových práv autorských, práv k chráněným zeměpisným označením a práv k chráněným označením původu**

Převoditelnost práv k duševnímu vlastnictví

- **Translativní převod**

- Převodce převádí veškerá práva na nabyvatele (jedná se v podstatě o obdobu koupě či darování)
- Lze použít u všech majetkových práv k duševnímu vlastnictví s výjimkou majetkových práv autorských, práv k chráněným zeměpisným označením a práv k chráněným označením původu

Převoditelnost práv k duševnímu vlastnictví

- **Konstitutivní převod ve formě výhradní licence**

- U výhradní licence nevýlučné jsou jak nabyvatel licence, tak i poskytovatel licence oprávněni užívat nehmotný statek. Poskytovatel licence však může poskytnout licenci další osobě.
- U výhradní licence výlučné, která má ze zákona přednost před licencí nevýlučnou (§ 236o odst. 1 OZ), může licencovaný předmět užívat výlučně pouze nabyvatel licence a poskytovatel se musí užívání zdržet.
- Lze použít u všech majetkových práv k duševnímu vlastnictví s výjimkou práv ke kolektivním ochranným známkám, chráněným zeměpisným označením a chráněným označením původu.

Převoditelnost práv k duševnímu vlastnictví

- **Konstitutivní převod ve formě nevýhradní licence**
 - Poskytovatel licence může práva licencovat i několika osobám zároveň, resp. již poskytnutá licence jej neomezuje v tom, aby udělil licenci další osobě
 - Lze použít u všech majetkových práv k duševnímu vlastnictví s výjimkou práv ke kolektivním ochranným známkám, chráněným zeměpisným označením a chráněným označením původu

2) Autorské právo

Autorské právo

- Autorské právo a všechna práva související s právem autorským jsou na rozdíl od roztržitosti práv k průmyslovému vlastnictví v zásadě upravena v jednom právním předpise, kterým je **autorský zákon**
- **Práva autora k jeho dílu** (§ 11 a násl. AZ) a **práva výkonných umělců k jejich uměleckým výkonům** (§ 67-74 AZ) poskytují ochranu výsledkům tvůrčí duševní činnosti v oblasti vědecké či umělecké
- **Ostatní práva související s právem autorským** pak poskytují ochranu **hospodářským výsledkům netvůrčí povahy**: *zvukovým a zvukově-obrazovým záznamům, rozhlasovému a televiznímu vysílání, rozmnoženinám vytvořeným pro osobní potřebu nakladatele jím již jednou vydaného díla, nebo zveřejnění dosud nezveřejněného díla*
- Předmětem autorského práva je **jednotlivě určený ideální statek** (dílo), který je **nehmotný**, nicméně **musí být vždy hmotně vyjádřen** (materializován) v jakékoli lidskými (nikoli zvířecími) **smysly vnímatelné** (seznatelné), tj. jinému člověku sdělitelné, podobě (formě).

Autorské právo

- **30 Cdo 739/2007**

- 1. Právo autorské má **soukromoprávní povahu**, která je dána přirozenou soukromou povahou vztahů vyplývajících z tvorby (z duševní tvořivé činnosti), jež toto právo upravuje, a které se týkají dvou následujících právních skutečností, s nimiž nejsou spojeny žádné formální zápisné principy ani principy poplatkové, protože povahově ani nejsou zapotřebí. (Tyto závěry platí nejen pro vznik a užití díla, ale i pro vznik autorského práva k němu). Jedná se o tyto právní skutečnosti: a) vytvoření díla (jeho vznik) b) veřejné nebo jiné užití díla.
- 2. Právo autorské upravuje **samostatný druh občanskoprávních vztahů**, a to vztahů vznikajících z "duševní tvořivé činnosti". Tyto vztahy mají rovněž své svébytné předměty ideální povahy. V tomto případě literární díla a jiná díla, která v důsledku své přirozené mimoprávní povahy ani nejsou majetkovými hodnotami.
- 3. Autorské právo je tzv. **právem absolutním**. Tvoří součást skupiny práv k výsledkům duševní tvořivé činnosti, které jsou spolu s některými právy majetkovými součástmi vyšší třídy práv duševního vlastnictví, jež patří do globálního generálního systému práv ke všem statkům nehmotným. Právní postavení osoby autorskoprávně oprávněné, tj. zejména autora, se vyznačuje tím, že takováto osoba vylučuje kohokoli jiného z jakéhokoli působení na nehmotné dílo jí ovládané.
- 4. Autorské právo **přísluší pouze individuálně určené osobě**, jíž je původně pouze tvůrce (autor, původce) jako osoba fyzická, čemuž na druhé straně odpovídá **povinnost individuálně neurčených cizích osob** (kohokoli) zdržet se jakýchkoli neoprávněných zásahů do oprávnění nositele autorského práva. Autorské právo tedy působí *erga omnes*, tj. i proti autorovi samému. Je v tomto smyslu univerzální povahy
- 5. Autorské právo je právo **nepromlčitelné**, neboť nejde o právo majetkové.

Autorské právo

- **30 Cdo 739/2007**

- 6. Předmětem autorského práva je **jednotlivě určený ideální statek** (dílo), který je **nehmotný**, nicméně **musí být vždy hmotně vyjádřen** (materializován) v jakékoli lidskými (nikoli zvířecími) smysly vnímatelné (seznatelné), tj. jinému člověku sdělitelné, podobě (formě).
- 7. Předmět autorského práva (dílo) je **nezcizitelný**, neboť to jeho přirozená mimoprávní povaha, bytostně spjatá s osobností tvůrce, nepřipouští.
- 8. Autorské právo je z hlediska funkčního právem literárním, jiné umělecké a vědecké tvorby, právně politicky **cílené k ochraně nehmotných autorských výtvorů** (plodů autorovy duševní činnosti) a k uplatnění těchto nehmotných výsledků.
- 9. K základním principům autorského práva patří tradiční zásady, podle nichž je subjektem (v původním smyslu) autorského práva autor jako fyzická osoba, popř. spoluautoři ve společenství fyzických osob, dále zásada, že autor **svobodně rozhoduje o užití svého díla**, za něž mu přísluší **odměna**, že autor požívá ochrany svých (oprávněných) zájmů osobních i majetkových, že autor díla si může osobovat jeho autorství nezávisle na tom, zda existuje na pohled stejné dílo vytvořené jiným autorem (což ale bývá prolamováno případy tzv. „děl malé mince“ a počítačovými programy), dále též zásada, že autorské právo lze omezit s ohledem na obecný zájem na některých přípustných užitích autorova díla jinou osobou a nakonec i to, že každá osoba, která dílo šíří nebo je jinak užije, je povinna, až na úzké výjimky v obecném zájmu, zaplatit autorovi odměnu.
- 10. Tvůrčí činnost, všechny její druhy, jako pojem autorskoprávní, lze charakterizovat jako činnost spočívající ve "vytvoření" něčeho nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvor (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen.

Autorské právo

- U žádného z autorských práv se neuplatňuje formální princip vzniku ochrany.
- Tato práva vznikají neformálně, a to v **okamžiku vyjádření v objektivně (smysly) vnímatelné podobě** a naplnění **konkrétních pojmových znaků**, které zákon stanoví pro danou kategorii nehmotných statků. S tím souvisí skutečnost, že se zde **neaplikuje poplatkový princip**.

Autorské právo

- **Příklad**

- Ve chvíli, kdy vznikne festivalová skladba přímo na pódiu jako výsledek náhodné improvizace výkonných umělců (muzikantů), vzniká autorské právo ke skladbě (hudbě zvlášť a textu zvlášť) těmto muzikantům jako **spoluautorům kolektivního díla** přímo v okamžiku samotného hraní, a to jak ve vztahu k dílu dokončenému, tak ke kterékoliv jeho fázi či části rozpracování (§ 2 odst. 3 AZ). Jedná se totiž o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti fyzických osob, který je vyjádřen ve smysly vnímatelné podobě (§ 2 odst. 1, § 9 AZ).
- Spisovatelka románů nemůže v noci kvůli sněhové vánici spát, a tak si v hlavě promýšlí námět nového románu a vytváří dialogy klíčových postav. Ráno poté vymyšlený děj přepíše na svém notebooku do textové podoby.

Autorské právo

- U autorských práv se **neuplatňuje formální princip** vzniku ochrany.
- Tato práva vznikají neformálně, a to v **okamžiku vyjádření v objektivně (smysly) vnímatelné podobě** a naplnění **konkrétních pojmových znaků**, které zákon stanoví pro danou kategorii nehmotných statků. S tím souvisí skutečnost, že se zde **neaplikuje poplatkový princip**.
 - Ochrana je však poskytována i fotografiím, počítačovým programům či databázím, které jsou „pouze“ původní ve smyslu autora vlastního duševního výtvoru
- Autorská práva se dělí na **osobní a majetková**
- Autorských práv se autor **nemůže vzdát**, autorská práva jsou **nepřevoditelná**
 - Práva související s právem autorským však jsou **převoditelná** (x práva výkonného umělce)
- **Osobnostní** práva autorská zanikají smrtí autora
- **Majetková** práva autorská trvají po dobu autora života a 70 let po jeho smrti

Autorské právo

- Autorské právo je **teritoriálně omezeno**, na rozdíl od průmyslových práv neexistuje možnost speciální regionální či mezinárodní ochrany
 - Cizinci chráněni na základě principu národního zacházení, tj. je jim přiznávána totožná ochrana jako národnímu autorovi
- Vedle autorského práva existují **práva související s právem autorským a právo pořizovatele k jím pořízené databázi**
- Mezinárodní prameny právní ochrany
 - Bernská úmluva,
 - Dohoda TRIPS,
 - Smlouva o právu autorském (*poskytování ochrany počítačovému programu jako literárnímu dílu*)

Autorské dílo

- Ne každý výsledek tvůrčí činnosti podléhá autorskoprávní ochraně; aby takový výsledek byl chráněn jako autorské dílo, musí být naplněny pojmové znaky autorského díla:
 - a) předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké,
 - b) které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a
 - c) je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, *trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam* (§ 2 odst. 1 AZ)
- Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické

Autorské dílo

- Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvar vyjádřený **postupem podobným fotografii**, které jsou původní v tom smyslu, že jsou **autorovým vlastním duševním výtvozem**
- **Databáze**, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým **vlastním duševním výtvozem** a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným.
- Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky autorského díla
- Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé **tvůrčím zpracováním díla jiného**, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.

Autorské dílo

- Dílem není zejména **námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf** a podobný předmět sám o sobě.
- Posuzování pojmových znaků díla je sice otázkou skutkovou, nicméně samotný závěr, zda tyto pojmové znaky ve výsledku naplňují skutkovou podstatu díla, je výlučně otázka právní (5 Tdo 815/2009, 6 Co 3/2010)

Autorské právo

- **Příklad**

- Společnost Bauhaus, k. s. použila v reklamě bez svolení Zdeňka Svěráka část jeho textu písně Dělání z pohádky „Princové jsou na draka“, a to konkrétně tak, že na velkoplošné venkovní tiskové reklamě k podpoře prodeje míchačky stavebních hmot v měsíci září 2004 užila slovní spojení „Upeč... .. třeba zed“. Tímto jednáním dle Zdeňka Svěráka společnost Bauhaus neoprávněně změnila a užila část verše textu písně „Dej cihlu k cihle“, který zní „Upeč třeba chleba, postav třeba zed“
- Bylo tímto jednáním zasaženo do autorského práva autora k jeho dílu?
- **30 Cdo 739/2007**

Autorské dílo

- Pojmové znaky autorského díla:
 - **Charakter díla** – literární, jiné umělecké, vědecké
 - **Jedinečnost** – postavení daného výtvoru v kontextu duševního vlastnictví jako celku
 - V případě fotografií, souboru fotografií a databáze postav **původnost**
 - **Výsledek tvůrčí činnosti** – tvořivost (vlastnost) + tvorba (proces realizace)
 - **Autor** – fyzická osoba
 - **Objektivní vnímatelnost podoby díla** – myšlenka x vyjádření

Výjimky z autorskoprávní ochrany

- Autorským dílem není (pro nenaplnění pojmových znaků) zejména „námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě
- I při naplnění jednotlivých pojmových znaků ochrana plynoucí z autorského práva není poskytnuta úřednímu dílu (*soudní rozhodnutí, veřejné listiny, rejstříky, právní předpisy, kroniky apod.*) či **výtvorům tradiční lidové kultury**, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde zároveň o dílo anonymní či pseudonymní

Autor

- Autorský zákon stojí na zásadě **objektivní pravdivosti autorství**, podle které je autorem a primárním vykonavatelem majetkových práv autorských ta osoba, která dílo vytvořila
- Autorem může být jen **fyzická osoba**, která dílo vytvoří, resp. fyzická osoba, která dílo tvůrčím způsobem vybere nebo uspořádá, jde-li o dílo souborné
- V zahraničních právních řádech je též možno autorství přiznávat ~~právníckým osobám~~ (např. ve Spojených státech, kde existuje doktrína *works made for hire*) x kontinentální Evropa
- Autorem díla je **fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v seznamu předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak** (§ 6 AZ). Speciální režim pak mají autorské dílo anonymní a pseudonymní, a to zejména co do výkonu autorských práv (§ 7 AZ).

Spoluautoři

- Režim spoluautorského díla (§ 8 AZ), který tuto situaci zachycuje, klade na takové dílo několik požadavků:
 - společnou tvůrčí činnost,
 - dvou nebo více autorů,
 - do doby dokončení díla (jako dílo jediné).
- Společné dílo přísluší všem spoluautorům **společně a nerozdílně**
- Na újmu vzniku díla spoluautorů není, lze-li výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla **odlišit**, pokud tyto nejsou způsobilé samostatného užití
- Spoluautorem není: poskytnutí pomoci, technické rady, administrativní či odborná činnost, poskytovatel dokumentačního nebo technického materiálu

Spoluautoři

- O nakládání s dílem spoluautorů rozhodují **spoluautoři jednomyslně**
- **Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu** nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři **domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem**
- Domáhat se **ochrany práva autorského k dílu** spoluautorů před ohrožením nebo porušením může i **jednotlivý spoluautor samostatně**
- Není-li dohodnuto mezi spoluautory jinak, je **podíl jednotlivých spoluautorů** na společných výnosech z práva autorského k dílu spoluautorů **úměrný velikosti jejich tvůrčích příspěvků**, a nelze-li tyto příspěvky rozeznat, **jsou podíly na společných výnosech stejné**
- **x souborné dílo**: sborník z konference, encyklopedie
- **x spojené dílo**: hudební skladba sestávající z textu a hudby

Autorská práva

- Autorská práva rozlišujeme na dva charakterově spojené druhy, **výlučná osobnostní a majetková práva** (§ 10 AZ) – *dualismus autorského práva*
- Obojí práva jsou **nepřevoditelná** (např. na rozdíl například od Spojených států amerických), **nelze se jich vzdát** (§ 11 odst. 4 a § 26 odst. 1 AZ) a **nelze je postihnout výkonem rozhodnutí**
- **30 Cdo 2228/2012**
 - Současný autorský zákon zachovává naukou dovozované autorskoprávní pojetí vycházející z osobnostního základu autorských práv, které **nepřipouští translativní** (pravý) převod autorských práv, a to ani práv majetkových. Oproti translativnímu převodu, který znamená zcizení (translaci), se v případě oprávnění k výkonu práva dílo užít jedná o **zřízení (konstituování) majetkového oprávnění ve prospěch jiné osoby**. Jedná se o tzv. **konstitutivní (nepravý) převod**, který spočívá v tom, že autor svou konstitutivní dispozicí zřizuje pro jinou osobu nové majetkové subjektivní právo, nejde tedy o převod majetku.

Osobnostní práva

- Osobnostní práva **smrtí autora zanikají** a po jeho smrti si **nikdo nesmí osobovat** jeho autorství k dílu
- Dílo smí být navíc užito jen *způsobem nesnižujícím hodnotu díla* (§ 11 odst. 4 a 5 AZ)
- Ochrany se přitom může domáhat i po zániku majetkových práv (i) osoba autorovi blízká, (ii) právnická osoba sdružující autory nebo (iii) příslušný kolektivní správce (§ 11 odst. 5 AZ)
- Mezi osobnostní práva patří:
 - **právo rozhodnout o zveřejnění svého díla**
 - **právo osobovat si autorství**, včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno
 - **právo na nedotknutelnost svého díla**, které je spojeno se **zákazem užívání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu**
 - **právo na autorský dohled**

Majetková práva

- Majetková práva autorská jsou **předmětem dědictví, vč. odúmrti** (§ 26 odst. 2 AZ) a trvají po dobu autorova života a **70 let po jeho smrti**, přičemž tato doba se *počítá od prvního dne kalendářního roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání*
- V případě díla spoluautorů se tato lhůta počítá od smrti spoluautora, který ostatní přežil
- V případě díla **audiovizuálního** se doba trvání ochrany počítá od smrti posledního přeživšího z osoby režiséra, autora scénáře, autora dialogů a skladatele hudby; v případě díla **hudebního s textem**, kde obě díla byla vytvořena pro účely užití ve spojení, od smrti posledního přeživšího z osoby autora textu a autora hudebního díla (§ 27 AZ)
- Dílo, u kterého již uplynula doba trvání majetkových práv autorských, pak označujeme jako **volné dílo**, které může každý volně užít s přihlédnutím k užívání způsobem nesnižujícím hodnotu díla (§ 28 AZ)

Majetková práva

- Majetková práva autorská jsou **předmětem dědictví, vč. odúmrti** (§ 26 odst. 2 AZ) a trvají po dobu autorova života a **70 let po jeho smrti**, přičemž tato doba se *počítá od prvního dne kalendářního roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání*
- V případě díla spoluautorů se tato lhůta počítá od smrti spoluautora, který ostatní přežil
- V případě díla **audiovizuálního** se doba trvání ochrany počítá od smrti posledního přeživšího z osoby režiséra, autora scénáře, autora dialogů a skladatele hudby; v případě díla **hudebního s textem**, kde obě díla byla vytvořena pro účely užití ve spojení, od smrti posledního přeživšího z osoby autora textu a autora hudebního díla (§ 27 AZ)
- Dílo, u kterého již uplynula doba trvání majetkových práv autorských, pak označujeme jako **volné dílo**, které může každý volně užít s přihlédnutím k užívání způsobem nesnižujícím hodnotu díla (§ 28 AZ)

Majetková práva

- Mezi majetková práva se řadí:
 - **právo dílo užit** (§ 12 AZ), kterým je zejména:
 - *právo na rozmnožování díla* (§ 13 AZ);
 - *právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 14 AZ);
 - *právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 15 AZ);
 - *právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 16 AZ);
 - *právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 17 AZ);
 - *právo na sdělování díla veřejnosti* (§ 18 AZ), zejména: (i.) *právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla* (§ 19 a 20 AZ), (ii.) *právo na vysílání díla rozhlasem či televizí* (§ 21 AZ), (iii.) *právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla* (§ 22 AZ), (iv.) *právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla* (§ 23 AZ);
 - **právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého** (§ 24 AZ);
 - **právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu** (§ 25 AZ);
 - **právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla** (§ 25a AZ).

Majetková práva

- Udělení oprávnění k výkonu majetkových práv (zejména práva dílo užit) se standardně děje **poskytnutím licence** skrze licenční smlouvu
- Tato licence však *a priori* obsáhne jen **majetková práva**, kdežto nikterak neumožňuje nabyvateli zásah do práv osobnostních
- K zásahu do osobnostních práv je třeba **svolení autora** (§ 11 odst. 3 AZ), které podle doktríny součástí licence není a pro svou povahu ani být nemůže
 - Takové svolení je jednostranným právním jednáním a stojí vedle samotní licence
 - Podle doktríny však i když toto svolení není ve smlouvě explicitně stanoveno, lze jeho udělení *dovozovat na základě standardních výkladových pravidel*

Výjimky a omezení autorského práva

- Ratio: svoboda slova a tisku, nedosažitelnost autora, sociální důvody
- Zákonné užití autorského díla bez smluvní licence:
 - **Volné užití**
 - **Zákonné licence**
- Výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve (i.) zvláštních případech stanovených zákonem a (ii.) pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a (iii.) ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autor (generální klauzule § 29/1 AZ)

Volné užití

- Volné užití je užití díla pro **osobní potřebu fyzické osoby**, které je limitováno **nedosahováním přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu**, ať už zhotovováním záznamu, rozmnoženiny nebo napodobeniny díla (§ 30 odst. 1 a 2 AZ)
- Užití počítačového programu či databáze, byť pro osobní potřebu, ale podléhá výjimce z výjimky, a v režimu volného užití je nenalezneme (§ 30 odst. 3 AZ).
- Důležité je též odlišovat volné užití díla a užití volného díla

Příklad

- Při obědě potkáte kolegu a bavíte se o novém filmu, který jste si nedávno koupili postaru na DVD.
- Váš kolega vás požádá, abyste mu zhotovili kopii tohoto DVD s využitím technických prostředků, které umí odstraňovat ochranu proti kopírování, a přinesli mu ji. To by asi většina lidí udělala, aniž by věděla, že tím porušuje autorská práva, práva výkonných umělců (interpretů) a práva výrobce zvukově-obrazového záznamu.
- Rozhovor by nicméně mohl probíhat i tak, že vám kolega řekne o prodejním stánku s DVD, který se nachází na cestě k němu domů a o němž ví, že kolem 17:15 není dobře hlídáný, neboť se prodavač chodí pravidelně dívat na AZ Kvíz. Poprosí vás, abyste mu dali vědět, zda i dnes bude stánek nehlídáný tak, aby mohl DVD ukrást. V této situaci byste však asi zaváhali, zda jeho požadavku vyhovíte

Zákonné licence

- Rozmnožování na papír nebo podobný podklad (§ 30a AZ);
- Předvedení nebo oprava přístroje (§ 30b AZ);
- Citační výjimka v rozsahu
 - „malé“ citace limitované výňatky ze zveřejněných děl a odůvodněnou mírou (§ 31 odst. 1 písm. a) AZ);
 - „velké“ citace limitované výňatky či drobnými celými díly a účelem kritiky nebo recenze, vědecké nebo odborné tvorby, souladem s poctivými zvyklostmi a rozsahem vyžadovaným konkrétním účelem (§ 31 odst. 1 písm. b) AZ);
 - „vědecké“ citace limitované prováděním pro ilustrační účel při vyučování nebo vědeckém výzkumu, neziskovostí a sledovaným účelem (§ 31 odst. 1 písm. c) AZ); přičemž je vždy, pokud možno, uvádět jméno autora, název díla a pramen (§ 31 AZ);
- Výjimka propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje (§ 32 AZ);
- Užití díla umístěného na veřejném prostranství (§ 33 AZ);
- Úřední a zpravodajská licence (§ 34 AZ);
- Užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních akcí pořádaných orgány veřejné správy, v rámci školních představení a užití díla školního (podkapitola 6.9) (§ 35 AZ);
- Omezení práva autorského k dílu soubornému (§ 36 AZ);

Zákonné licence

- Knihovní licence (§ 37 AZ) ve spojení s licenci pro určitá užití osiřelého díla (§ 37a AZ), které se soustředí na knihovny, archivy, muzea, galerie, školy, vysoké školy a jiná nevýdělečná školská a vzdělávací zařízení při zhotovování rozmnoženin pro archivní a konzervační potřeby, digitální obnovy či zpřístupňování a půjčování děl;
- Užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavením (§ 38 AZ);
- Licence pro dočasné rozmnoženiny (§ 38a AZ);
- Licence pro fotografickou podobiznu (§ 38b AZ);
- Nepodstatné vedlejší užití díla (§ 38c AZ);
- Licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým (§ 38d AZ);
- Licence pro sociální zařízení (§ 38e AZ);
- Licence pro společné domovní antény (§ 38f AZ);
- Licence pro karikaturu a parodii (§ 38g AZ);⁶²
- Licence pro osoby se zdravotním postižením (§ 39 AZ);
- Licence pro určitá užití díla ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení (§ 39a AZ).

Zvláštní režimy děl

- **Zaměstnanecké dílo (§ 58 AZ)**

- Autor zaměstnanecké dílo vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního nebo služebního vztahu a zaměstnavatel k dílu vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva
- Autorovi zůstávají osobnostní práva, nicméně vzhledem ke spojení s právy majetkovými se kolikrát omezují na holé autorství (§ 58/4 AZ)
- Pokud zaměstnavatel nevykonává majetková práva vůbec nebo nedostatečně, má zaměstnanec právo na poskytnutí licence k dílu (§ 58/3 AZ)
- Právo na doplacení dodatečné odměny, pokud se mzda nebo jiná odměna dostane do nepoměru k zisku a využití práv z díla (§ 58/6 AZ)
- V případě počítačových programů, databází a kartografických děl pak platí, že pokud nejsou kolektivními díly, považují se za zaměstnanecká díla, i když budou vytvořena na objednávku ve smyslu § 61 AZ

Zvláštní režimy děl

- **Kolektivní dílo** (§ 59 AZ)

- Dílo, na jehož tvorbě se **podílí více autorů**, které je vytvářeno **z podnětu a pod vedením** fyzické nebo právnické osoby a **uváděno na veřejnost pod jejím jménem**, přičemž **příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití**
- Tato díla se považují za díla zaměstnanecká, i pokud jsou vytvářena na objednávku
- Dílo audiovizuální však není pro svou specifickou povahu dílem kolektivním (§ 59/3 AZ).

- **Školní dílo** (§ 60 AZ)

- Dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení
- Škola nebo školské či vzdělávací zařízení **právo na poskytnutí licence**, kdy může nechat dokonce autorův souhlas (odmítá bez závažného důvodu) nahradit soudem
- Autor školního díla je **omezen i v nakládání s dílem**, neboť může dílo užít či k němu poskytnout licenci, jen není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení
- Právo školy na **poskytnutí příspěvku** na úhradu nákladů z dosaženého výtěžku
- Kvazilicenční omezení autorského práva §47b zákona o vysokých školách (30 Cdo 2864/2015) → zveřejnění disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba

Zvláštní režimy děl

- **Dílo na objednávku a soutěžní (§ 61 AZ)**
 - Dílo vytvořené na objednávku představuje dílo vytvořené na základě **smlouvy o dílo**, jejíž úpravu nalezneme v občanském zákoníku (§ 2586, § 2631 OZ a násl.)
 - Autorský zákon nastavuje takový režim, podle kterého platí, že **autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak** (§ 61 odst. 1 AZ)
 - K užití díla nad rámec takového účelu je objednatel oprávněn pouze na základě **licenční smlouvy**, nevyplývá-li z autorského zákona jinak
 - Není-li sjednáno jinak, autor může dílo vytvořené na objednávku užít a poskytnout licenci jinému, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele
 - Ustanovení platí obdobně pro dílo vytvořené autorem jako soutěžícím ve veřejné soutěži (**soutěžní dílo**)

Práva související s právem autorským

- **Práva výkonného umělce k uměleckému výkonu (§ 67 a násl. AZ)**
 - Výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvoř tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo
 - Společný zástupce výkonných umělců, úplatná zákonná licence (§ 72 AZ), možnost odstoupení od smlouvy pro nečinnost výrobce (§ 72a AZ) a opatření k vyvážení smluvních vztahů (§ 72b AZ)
- Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu (§ 75 a násl. AZ);
- Právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu (§ 79 a násl. AZ);
- Právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání (§ 83 a násl. AZ);
- Právo nakladatele (§ 87 AZ);
- Právo prvního zveřejnitelce (§ 87a AZ).

Práva související s právem autorským

- Právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání trvá 50 let, ačkoliv se doba trvání ochrany počítá od okamžiku prvního vysílání (§ 85 AZ).
- V případě práva výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu je doba trvání ochrany též 50 let, nicméně v základu od pořízení zvukově obrazového záznamu.
- Je-li však v této době zvukově obrazový záznam zveřejněn, zaniká právo výrobce až za 50 let od takového zveřejnění (§ 81 AZ).
- Doba trvání ochrany v případě práva výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu trvá 50 let od pořízení zvukového záznamu s jistými specifiky (§ 77 AZ).
- Právo prvního zveřejnitel je převoditelné a trvá 25 let od zveřejnění díla (§ 87a odst. 2 AZ).
- Právo nakladatele trvá 50 let od vydání díla a je též převoditelné (§ 87 odst. 2 a 3 AZ).

Databáze

- Při nenaplnění pojmových znaků dle § 2 odst. 2 AZ existuje pro databáze speciální ochrana, ochrana sui generis, kterou autorský zákon označuje jako zvláštní právo pořizovatele databáze (§ 88 a násl. AZ)
- Autorskoprávní ochrana databáze dle § 2 odst. 2 AZ přitom slouží k ochraně struktury, způsobu výběru nebo uspořádání (kde databáze používá ochrany jako dílo souborné), zatímco ochrana zvláštním právem pořizovatele databáze slouží k ochraně investice do pořízení, uspořádání nebo prezentace prvků
- Pořizovatel databáze má převoditelné právo na vytěžování a na zužitkování obsahu databáze, jakož i právo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva (§ 90 odst. 1 AZ). Toto právo přitom v základu trvá 15 let od pořízení databáze (§ 93 AZ).

Počítačový program

- Počítačový program je chráněn jako dílo literární, a to včetně přípravných koncepčních materiálů (*zdrojový kód ano, programovací jazyk, formát souborů nebo grafické rozhraní již ne*)
- Výjimky – užití programu bez souhlasu autora (§ 66 AZ)

Audiovizuální dílo

- Dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem
- Vyvratitelná domněnka autorství při existenci prohlášení o audiovizuálním díle v rejstříku audiovizuálních děl
- Pokud autor udělí výrobcí prvotního záznamu audiovizuálního díla písemnou smlouvou oprávnění zaznamenat je na prvotní záznam, platí pak mimo jiné, že „výrobcí poskytl i výhradní a neomezenou licenci k užití audiovizuálního díla

Kolektivní správa

- Plná správa majetkových práv autorských nebo práv souvisejících s právem autorským nositelů práv k jejich zveřejněným nebo ke zveřejnění nabídnutým dílům, uměleckým výkonům, zvukovým nebo zvukově obrazovým záznamům, která je vykonávána k jejich společnému prospěchu (§ 95 odst. 1 AZ)
- Účelem kolektivní správy je kolektivní uplatňování a ochrana majetkových práv, jakož i umožnění zpřístupňování předmětů práv veřejnosti (§ 95 odst. 2 AZ)
- Jde o institut umožňující výkon a ochranu práv autorů tam, kde je jejich individuální výkon obtížný či neúčelný, a uživatelům zajišťuje přístup k výsledkům umělecké tvorby
- Kolektivní správci jsou právnické osoby (§ 95a AZ) s potřebným oprávněním (§ 96 a násl. AZ):
 - **DILIA**, divadelní, literární, audiovizuální agentura;
 - **OSA** – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním;
 - **INTERGRAM**, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů;
 - **Ochranná organizace autorská** – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl (OOA-S);
 - **GESTOR** – ochranný svaz autorský (spravující právo na odměnu při opětovném prodeji originálu výtvarného díla uměleckého);
 - **Ochranná asociace zvukařů** – autorů (OAZA).

Kolektivní správa

- Kolektivní správa se vykonává primárně na základě písemné smlouvy soustavně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost kolektivního správce, a na účet nositele práv. Nejedná se přitom o podnikání (§ 97 AZ)
- Smluvní mechanismus mezi nositeli práv, kolektivním správcem a uživateli probíhá tak, že po smlouvě mezi nositeli práv a kolektivním správcem o výkonu kolektivní správy v určitém rozsahu (ať už skrze individuální, či hromadnou smlouvu) je licence poskytována samotným uživatelům (§ 98e a násl. AZ)
- Tři druhy kolektivní správy:
 - **kolektivní správa povinná**, která se týká obecného práva na odměnu, práva na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla či výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam, práva na užití přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání děl či práva na roční doplňkovou odměnu (§ 97d AZ);
 - **kolektivní správa rozšířená** na základě hromadné smlouvy (§ 97e AZ);
 - **kolektivní správa dobrovolná** (někdy označovaná jako smluvní), kterou může být např. licencování koncertů ze strany kolektivního správce k dílům hudebním (výkon dobrovolné kolektivní správy práva na živé provozování podle § 19 AZ, kdy OSA může udílet provozovatelům koncertů oprávnění výhradně za smluvně zastupované autory).

3) Práva k průmyslovému vlastnictví

Práva k průmyslovému vlastnictví

- U práv k průmyslovému vlastnictví (též se užívá pojmu „průmyslová práva“) se uplatňuje **formální princip vzniku ochrany**, tzn., že pro vznik práva je potřeba učinit zápis do veřejnoprávního seznamu vedeného orgánem veřejné moci
 - Práva k ochranné známce, či patentu vzniknou jejich vlastníkovimajiteli až na základě zápisu přihlašovaného označení do příslušného rejstříku (veřejného seznamu) vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví
- S tímto principem se také pojí **princip časové priority**, což znamená, že ochrana práv je poskytnuta tomu, kdo podá žádost o zápis jako první (v zahraničí je označován také jako princip *first-come-first-serve*), a **princip poplatkový**, což znamená, že za zápis do takového seznamu je povinen žadatel (přihlašovatel) zaplatit správní poplatek příslušnému správnímu orgánu

Práva k průmyslovému vlastnictví

- **a) k výsledkům tvůrčí povahy** (výtvorům): práva k *vynálezům* (právo patentové), práva k *topografiím polovodičových výrobků*, práva k technickým řešením (právo *užitných vzorů*), práva k *biotechnologickým vynálezům*, práva k *průmyslovým vzorům*, práva k *odrůdám rostlin*, a
- **b) k výsledkům netvůrčí povahy** (výkonům): *práva k obchodním jménům* (kam jako podmnožinu řadíme i práva k obchodní firmě), práva ke *chráněnému označení původu*, práva k *chráněnému zeměpisnému označení*, práva k *ochranné známce*, *právní ochranu znaku a názvu Červeného kříže* a *Československého červeného kříže*, a *právní ochranu olympijských symbolik*.
- Mezi **práva související s právem průmyslovým** (též se lze setkat s označením práva obdobná právům průmyslovým) řadíme *právní ochranu know-how, obchodního tajemství, doménových jmen a právní ochranu loga* (nezapsaného obrazového označení). Tato práva však nejsou právy k duševnímu vlastnictví, neboť dle českého práva **nejsou právy absolutními**.

Ochrana technických řešení

- Patent
- Užitný vzor

Ochrana technických řešení – Patent

- Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích
- Patentová ochrana je poskytována vynálezu, který je nový, výsledkem vynálezecké činnosti a průmyslově využitelný
- Právo na patent náleží původci vynálezu (tomu, kdo vynález vytvořil vlastní tvůrčí prací) nebo jeho právnímu nástupci
- Obsahem patentové ochrany je výlučné právo využívat vynález, poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám (tj. poskytnout licenci), nebo na ně patent převést
- Doba patentové ochrany je max. dvacet let od podání přihlášky vynálezu (platí se každoroční poplatky za udržování patentu v platnosti)
- Ochranu technického řešení v zahraničí lze získat národní, regionální i mezinárodní cestou v prioritní lhůtě 12 měsíců

Ochrana technických řešení – Patent

- Základním pojmem patentového práva je **vynález**, tedy to, čemu se poskytuje ochrana **patentem**
- Vynález, jako předmět patentu, musí mít technickou povahu. Vynálezy pak dělíme do kategorií, které jsou dány podstatou vynálezu, resp. charakterem podstatných znaků. Základní kategorie jsou dvě:
 - **Věci** (zejména výrobky, zařízení, zapojení, směsi, látky, látky získané přeměnou atomového jádra, kmeny produkčních mikroorganismů)
 - **Postupy nebo způsoby** (zejména způsoby výroby a pracovní postupy)
- Zákon o vynálezech navíc demonstrativně stanoví, co se za vynález nepovažuje, např. objevy, vědecké teorie, plány, pravidla, hraní her a počítačové programy (§ 3 odst. 2 ZV)
- Způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování lidského nebo zvířecího těla a diagnostické metody používané na lidském nebo zvířecím těle se nepovažují za průmyslově využitelné vynálezy. Toto ustanovení se nevztahuje na výrobky, zejména látky nebo směsi, určené k použití při těchto způsobech ošetřování a při těchto diagnostických metodách (§ 3 odst. 4 ZV)

Ochrana technických řešení – Patent

- Podmínky patentovatelnosti (§ 3/1 ZV) – vynález musí být:
 - (i) nový – vynález je nový, není-li součástí stavu techniky
 - (ii) výsledkem vynálezecké činnosti – vynález pro odborníka nevyplývá zřejmým způsobem ze stavu techniky
 - (iii) a musí být průmyslové využitelný – daný předmět může být vyráběn či jinak využíván v průmyslu a zemědělství, a tuto oblast může obohatit
- Řízení o udělení patentu před ÚPV
 - Podání přihlášky vynálezu
 - Úhrada správního poplatku
 - Předběžný průzkum přihlášky vynálezu
 - Úplný věcný průzkum přihlášky vynálezu
 - Zveřejnění přihlášky po 18 měsících (na žádost možné dříve) – připomínky
 - Udělení patentu / zamítnutí

Ochrana technických řešení – Patent

- Právo na patent
 - Původce vynálezu, tedy ten, kdo vynález vytvořil vlastní tvůrčí prací, má právo na patent k vynálezu, stejně jako jeho právní nástupce (§ 8 ZV).
 - V případě, že se na vytvoření vynálezu podílelo více osob, mají tyto osoby právo na patent v rozsahu, v jakém se na takovém vytvoření podíleli (jako spolupůvodci).
 - Právo na patent je právem **majetkovým** (právo disponovat s právy k vynálezu a podat přihlášku, popř. převést právo na udělení ochrany) a je třeba je odlišovat od práva **osobnostního** (právo původce, resp. spolupůvodců, být v přihlášce a v patentovém rejstříku označen za původce).
 - Převádět lze pouze majetkové právo na patent (obdobně to platí i pro přechod tohoto práva u podnikového vynálezu)

Ochrana technických řešení – Patent

- Patent a jeho účinky
 - Po udělení patentu pak má majitel patentu ode dne oznámení o udělení patentu ve Věstníku ÚPV (§ 11 odst. 2 ZV) výlučné právo „využívat vynález, poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám, nebo na ně patent převést“ (§ 11 odst. 1 ZV).
 - Převádění patentu (tj. převod práv z udělené ochrany) je však nutno odlišit od převodu práva na patent (převod práva na ochranu).
 - Nad rámec konstitutivního (licence) a translativního převodu existuje v patentovém právu tzv. nucená licence a nabídka licence. Nucená licence představuje možnost využívat patent v případě, kdy majitel patentu nevyužívá bezdůvodně vynález vůbec nebo jej využívá nedostatečně a nepřijal-li v přiměřené lhůtě řádnou nabídku na uzavření licenční smlouvy, popř. existuje veřejný zájem na využívání patentu (§ 20 ZV).
 - Rozsah patentové ochrany je vymezen patentovými nároky, které bývají doprovázeny popisy a výkresy (§ 12 ZV). Bez souhlasu majitele patentu nikdo nesmí vyrábět, nabízet či uvádět na trh předmět, který je předmětem patentu, ani využívat způsob, který by byl předmětem patentu (§ 13 ZV). Tyto činnosti se označují jako **přímé využívání**. Vedle těchto činností rozeznáváme i **nepřímé využívání**, které je též zakázané bez souhlasu majitele patentu. Mezi těmito činnosti lze jmenovat např. dodávání jiné osobě, než je osoba oprávněná využívat patentovaný vynález, prostředky týkající se podstatného prvku tohoto vynálezu (§ 13a ZV).

Ochrana technických řešení – Patent

- Trvání ochrany patentu, zánik a zrušení patentu
 - Maximální doba ochrany patentu je **dvacet let** od podání přihlášky patentu (§ 21 odst. 1 ZV). Každý rok je třeba platit **udržovací poplatek**, při jehož nezaplacení ochrana patentem zaniká [§ 22 písm. b) ZV] po uplynutí poshověcí lhůty.
 - Obecně je nutno rozeznávat **zánik patentu** od jeho **zrušení**, neboť zatímco zánik patentu působí *ex nunc* a patent zaniká vždy vcelku, zrušení působí *ex tunc* a může se týkat i jen části patentu (§ 23 odst. 3 ZV). Zánik i zrušení patentu navíc nejsou co do pořadí na sobě závislé.
 - Patent **zaniká** (vedle nezaplacení udržovacího poplatku) i uplynutím doby platnosti či vzdáním se ze strany majitele ke dni dojití písemného prohlášení o vzdání se patentu ÚPV (§ 22 ZV).
 - Patent je ze strany ÚPV **zrušen**, zejména pokud se zjistí, že vynález nesplňoval shora uvedené podmínky patentovatelnosti, pokud byl rozsah ochrany vyplývající z patentu rozšířen nad rámec obsahu původního podání přihlášky vynálezu, či pokud na něj majitel patentu nemá právo z titulu toho, že není původcem vynálezu (§ 23 odst. 1 ZV).

Ochrana technických řešení – Užitný vzor

- Úprava je obsažena v zákoně č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
- Užitno-vzorová ochrana je poskytována technickým řešením, která jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná
- Právo na ochranu užitným vzorem má původce (ten, kdo jej vytvořil vlastní tvořivou prací) nebo jeho právní nástupce
- Obsahem užitno-vzorové ochrany je výlučné právo vyrábět technické řešení při hospodářské činnosti, uvádět je do oběhu nebo upotřebit, poskytnout jiným osobám souhlas k využívání technického řešení chráněného užitným vzorem (tj. poskytnout licenci) nebo právo užitný vzor převést
- Doba užitno-vzorové ochrany je **čtyři roky** ode dne podání přihlášky s možností prodloužení na žádost majitele užitného vzoru až dvakrát o tři roky (tj. maximální doba ochrany je 10 let)

Ochranu lze získat v zahraničí národní cestou, a to v prioritní lhůtě 12 měsíců

Ochrana technických řešení – Užitný vzor

- Jedná se, ve srovnání s patentovou ochranou, o jednodušší, rychlejší a levnější ochranu technických řešení. Nelze si však nevšimnout podobností, pro která i zákon o užitných vzorech odkazuje na zákon o vynálezech.
- Základní odlišností jsou však zákonné podmínky zápisu kladené na technická řešení, která se chrání užitnými vzory. Tato technická řešení musejí být nová, přesahovat pouhou odbornou dovednost a být průmyslově využitelná (§ 1 ZUV). Záleží přitom na navrhovateli, aby předmět určení výstižně specifikoval. Rozdílem oproti podmínkám patentovatelnosti je zejména kvalitativně méně náročný znak **přesahování pouhé odborné dovednosti** ve srovnání s **výsledkem vynálezecké činnosti**.

Ochrana technických řešení – Užitný vzor

- Řízení před ÚPV
 - Co se řízení týče, opět se jedná o řízení správní povahy (§ 21 ZUV). Užité vzory se zapisují do rejstříku užitných vzorů, který vede ÚPV (§ 7, § 20 ZUV).
 - Řízení samotné se zahajuje podáním přihlášky s přesnou identifikací a popisem technického řešení (§ 8 ZUV) a zaplacením správního poplatku.
 - Podáním přihlášky vzniká přihlašovatelovi právo přednosti, s tím, že požadavek akceptace práva přednosti plynoucí z mezinárodních smluv je potřeba uplatňovat již v přihlášce, obdobně jako v případě patentů (§ 9 ZUV).
 - Odlišností je možnost uplatňování práva přednosti také z přihlášky vynálezu, která byla podána na stejné technické řešení (§ 10 odst. 1 ZUV). Přeměna evropské patentové přihlášky na přihlášku národního charakteru pak probíhá obdobně jako v případě patentů (§ 10a a násl. ZUV).
 - V rámci zápisného řízení ÚPV provádí pouze **omezený věcný průzkum**, kdy zkoumá to, zda jde o technické řešení ve smyslu zákona o užitných vzorech (§ 2 a § 3 ZUV). Podmínky absolutní světové novosti, jakož i posuzování splnění podmínky „přesáhnutí pouhé odborné dovednosti“ se tak nezkoumají v rámci udělovacího řízení.

Práva na označení

- Ochranná známka
- Chráněné označení původu
- Chráněné zeměpisné označení
- Obchodní jméno a obchodní firma
- Nezapsané označení (*nejedná se o absolutní právo!*)

Práva na označení

- Práva na označení lze rozdělit dle různých kritérií, například dle toho:
 - (i) zda působí *erga omnes* (např. právo k ochranné známce), či (ii) *inter partes* (např. nekalosoutěžní ochrana domény a nezapsaného označení), nebo
 - zda se jedná o práva vztahující se k označení (i) **subjektu** práva (subjektovému označení; např. právo k obchodnímu jménu, obchodní firmě, názvu právnické osoby), či (ii) **objektu** práva (objektovému označení; např. k ochranné známce, chráněnému zeměpisnému označení, chráněnému označení původu, zvláštnímu označení závodu), nebo
 - zda se jedná o práva povahy (i) čistě **majetkové** (např. právo k ochranné známce), (ii) čistě **osobnostní** (např. právo ke jménu fyzické osoby), či (ii) **majetkové a zároveň osobnostní** (např. autorské právo, právo k názvu právnické osoby tvořeném jménem fyzické osoby – jediného společníka této právnické osoby).

Označení – Ochranná známka

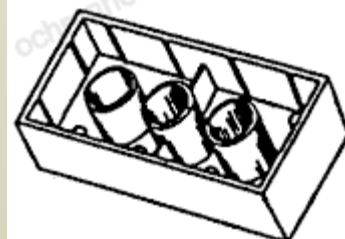
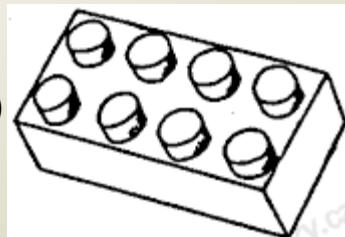
- Právní úprava – zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
- Účel – ochrana označení
- Předmět ochrany – označení
- Vznik ochrany – registrací označení / získání všeobecné známosti
- Princip priority – ano, prioritní lhůta 6 měsíců
- Požadavky – rozlišovací způsobilost, neexistence zápisné nezpůsobilosti
- Rozsah ochrany – ochrana označení proti neoprávněnému užívání ochranné známky v hospodářském styku (ve vztahu k zapsaným třídám)
- Převoditelnost – volně převoditelné majetkové právo
- Doba ochrany – 10 let ode dne podání, lze neomezeně obnovovat

Označení – Ochranná známka

- Předmětem české národní ochranné známky může být „jakékoliv označení, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal nebo zvuky, pokud je toto označení způsobilé
 - (a) odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby a
 - (b) být vyjádřeno v rejstříku ochranných známek způsobem, který příslušným orgánům a veřejnosti umožňuje jasně a přesně určit předmět ochrany poskytnuté vlastníkovvi ochranné známky

Označení – Ochranná známka

- Druhy ochranných známek
 - Dle způsobu vyjádření na ochranné známce
 - a) Slovní – APPLE, ŠKODA AUTO
 - b) Slovní grafické (slovní označení v neběžném písmu)
 - c) Obrazové (grafické)
 - d) Kombinované (obsahující slovo i obrázek)
 - e) Prostorové
 - f) Vyjádřené barvou či kombinací barev (Lila pro Milku, odstín modré pro O2)
 - g) Zvukové (znělka filmů spol. TWENTY CENTURY FOX FILM CORPORATION)
 - h) Zvukově-obrazové (logo filmového studia na začátku filmu)
 - i) Čichové

Označení – Ochranná známka

- Druhy ochranných známek
 - Dle způsobu vyjádření na ochranné známce
 - Dle formy ochrany na ochranné známce
 - a) Národní
 - b) Mezinárodní (registrovány na základě Madridské dohody a Protokolu k Madridské dohodě)
 - c) Evropské unie (registrovány dle nařízení 2017/1001; viz níže)
 - d) Všeobecně známé (neregistrované; viz čl. 6bis Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví)
 - Dle toho, zda rozlišují výrobky a služby jednotlivce, či několika osob na ochranné známky
 - a) Individuální
 - b) Kolektivní a certifikační

Označení – Ochranná známka

- Způsobilost k označení zápisu do rejstříku ochranných známek
 - **Absolutní** podmínky zápisné způsobilosti → ÚPV zkoumá ex officio (§ 4 ZOZ)
 - a) které nemůže tvořit ochrannou známku ve smyslu § 1a,
 - b) které nemá rozlišovací způsobilost,
 - c) které je tvořeno výlučně označeními nebo údaji, které mohou sloužit v obchodě k určení druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty, zeměpisného původu nebo doby výroby výrobků nebo poskytnutí služeb nebo k označení jiných jejich vlastností,
 - d) které je tvořeno výlučně označeními nebo údaji, jež se staly obvyklými v běžném jazyce nebo v poctivých a zavedených obchodních zvyklostech...
 - B) až D) → výjimka → přihlašovatel prokáže, že před zápisem získalo rozlišovací způsobilost
 - **Relativní** podmínky zápisné způsobilosti → uplatnění námitek u ÚPV (§ 7 ZOZ)

Označení – Ochranná známka

- Zápis ochranné známky do rejstříku ochranných známek
 - Podání přihlášky na předepsaném formuláři k ÚPV (vymezení OZ, přihlašovatel, zástupce, třídy služeb a výrobků, vymezení rozsahu žádané ochrany OZ)
 - → právo priority pro zápis v členských státech po dobu 6 měsíců
 - Úhrada správního poplatku
 - Formální a věcný přezkum přihlášky
 - Zveřejnění přihlášky ve věstníku ÚPV / výzva k odstranění vad, odmítnutí
 - Lhůta 3 měsíců k podání námitek a připomínek
 - Zápis označení do rejstříku ochranných známek, věstník / zamítnutí
 - Ochrana po dobu 10 let – lze prodloužit neomezeně o dalších 10 let (+ 12m / -6m)

Označení – Ochranná známka

- Vlastník ochranné známky má práva k danému označení uvedená v § 8, § 8a a § 9 ZOZ, tj. zejména
 - (i) právo uvádět při používání zapsaného označení ®,
 - (ii) výlučné právo používat ochrannou známku na výrobcích a ve vztahu ke službám, pro které je chráněno,
 - (iii) právo zakázat používání shodného či podobného označení s ochrannou známkou v obchodním styku ve vztahu ke shodnému či podobnému sortimentu výrobků a služeb, pro který byla ochranná známka zaregistrována, existuje-li na straně veřejnosti pravděpodobnost záměny včetně pravděpodobnosti asociace mezi těmito označeními,
 - (iv) právo zakázat užívání shodného či podobného označení ochranné známce v obchodním styku, bez ohledu na sortiment, ve vztahu ke kterému je užíváno, je-li dotčenou ochrannou známkou ochranná známka s dobrým jménem na území České republiky a užívání označení by nepoctivě těžilo z rozlišovací způsobilosti či dobrého jména této ochranné známky nebo by jim bylo na újmu,

Označení – Ochranná známka

- Vlastník ochranné známky má práva k danému označení uvedená v § 8, § 8a a § 9 ZOZ, tj. zejména
 - (v) právo bránit přepravě výrobků ze třetích (neunijních) zemí v obchodním styku označených ochrannou známkou shodnou, či v podstatných rysech těžko odlišitelnou od starší ochranné známky vlastníka přes území České republiky
 - (vi) právo zakázat užívání ochranné známky svému zástupci, zapsal-li předmětnou ochrannou známkou na své jméno bez jeho souhlasu, pokud toto své jednání řádně neodůvodnil,
 - (vii) právo, vzbuzuje-li reprodukce jeho ochranné známky ve slovníku, encyklopedii nebo obdobném díle dojem, že se jedná o druhové označení pro výrobky či služby, žádat po vydavateli nebo nakladateli těchto děl, aby u reprodukované ochranné známky byl bezodkladně doplněn údaj, že se jedná o zapsanou ochranou známkou (§ 8 odst. 1, 2, 4 a 5, § 9 ZOZ)

Označení – Ochranná známka

- Omezení ochrany práv z OZ
 - Vyčerpání práv k ochranné známce
 - Nikoli „řádné užívání“ trvajícího nepřetržitě po dobu 5 let
 - → Ztráta práva domáhat se svých práv vůči třetím osobám, jež by zasahovali do jeho práva
 - → Ochranná známka může být ze strany ÚPV zrušena
 - Strpění nepřetržitě po dobu 5 let neoprávněné užívání jeho ochranné známky jinou osobou způsobem
- Nakládání s ochrannou známkou
 - Právo k ochranné známce je *translativně* (i konstitutivně) převoditelné na základě písemné smlouvy (§ 15 ZOZ), účinky převodu práva k ochranné známce nastávají *erga omnes* až zápisem do rejstříku ochranných známek / *inter partes* – účinností smlouvy
 - Zastavitelnost ochranné známky (např. dr. Max, číslo přihlášky 530629)

Chráněné označení původu a zeměpisné označení

- **Chráněné označení původu (CHOP)** je název, který identifikuje produkt pocházející z určitého místa, regionu nebo země:
 - jehož jakost nebo vlastnosti jsou převážně nebo výlučně dány konkrétním zeměpisným prostředím s jeho vlastními přírodními a lidskými činiteli a u něhož všechny fáze produkce, tj. produkce, zpracování a příprava, probíhají ve vymezené zeměpisné oblasti.
- **Chráněné zeměpisné označení (CHZO)** je název, který identifikuje produkt pocházející z určitého místa, regionu nebo země, a
 - jehož danou jakost, pověst nebo jinou vlastnost, kterou lze přičíst především tomuto zeměpisnému původu a u něhož alespoň jedna fáze produkce, tj. produkce, zpracování nebo příprava, probíhá ve vymezené zeměpisné oblasti.
- Rozdíl mezi označením původu a zeměpisným označením tedy spočívá zejména v požadované intenzitě vazby produktu na dané zeměpisné prostředí. Zatímco u označení původu se vyžaduje vazba velmi silná, pro zeměpisné označení stačí, aby alespoň jedna fáze produkce probíhala v příslušném místě, regionu nebo zemi, přičemž minimálně pověst produktu musí být přičitatelná jeho zeměpisnému původu.

Označení – Obchodní firma

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2017, sp. zn. 31 Cdo 3375/2015

- Právo k obchodní firmě patří mezi tzv. práva na označení, mezi práva průmyslového vlastnictví ho řadí ve svém čl. 1 odst. 2 Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví. Podle současné, ale i podle předchozí české právní úpravy, je právo k obchodní firmě formálním právem, které vzniká registrací obchodní firmy do obchodního rejstříku
- Soud uložil žalované společnosti zejména upravit obchodní firmu v zakladatelské listině tak, aby v žádné podobě a kombinaci neobsahovala slovo „tenergo“, a podat rejstříkovému soudu návrh na změnu zápisu obchodní firmy v obchodním rejstříku a zdržet se dále užívání názvu ve znění „tenergo“, zejména jeho užívání na obchodních dokumentech, listinách, prezentacích, užívání při obchodních jednáních, jakož i jiného užívání názvu „tenergo“ slovem či písmem, a to ode dne zápisu změny obchodní firmy žalované rejstříkovým soudem.

Ochrana designu

- Prostřednictvím relativních majetkových práv – nekalosoutěžní ochrana
 - Vyvolání nebezpečí záměny dle § 2981 OZ nebo parazitování na pověsti dle § 2982 OZ
- Prostřednictvím absolutních práv (průmyslová práva)
 - Zapsané průmyslové vzory
 - Nezapsané průmyslové vzory

Ochrana designu – Zapsaný průmyslový vzor

- Zákon o ochraně průmyslových vzorů, mezinárodní úmluvy
- Osobnostní práva (právo být uveden jako původce průmyslového vzoru dle § 35 odst. 2 písm. c) ZPV)
- Majetková práva (právo na průmyslový vzor dle § 12 ZPV, práva vyplývající ze zápisu dle § 19 ZPV)
- Předpoklady zápisné způsobilosti
 - novost
 - individuální povaha
 - soulad s dobrými mravy a veřejným pořádkem (§ 2-5 a § 8 ZPV)
 - neexistence kolize se staršími právy (§ 9 ZPV)
- Registrační a poplatkový princip
- Základní doba ochrany 5 let od podání přihlášky (§ 11 odst. 1 ZPV), maximální doba ochrany 25 let

Ochrana designu – Nezapsaný průmyslový vzor

- Nařízení 6/2002 (čl. 1 odst. 2, 11, 19 odst. 2, 24 odst. 3), Dohoda TRIPS (čl. 25 odst. 2)
- Pouze majetková práva (právo na průmyslový vzor dle čl. 14 nařízení 6/2002, práva vyplývající z ochrany dle čl. 19 nařízení 6/2002)
- Předpoklady zápisné způsobilosti
 - novost
 - individuální povaha
 - soulad s dobrými mravy a veřejným pořádkem (§ 2-5 a § 8 ZPV)
- Princip neformálního vzniku ochrany
- Maximálně tři roky ode dne zpřístupnění veřejnosti

4) Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví

Ochrana práv duševního vlastnictví

- Práva k průmyslovému vlastnictví lze chránit prostředky právní ochrany různé povahy. Uplatnění prostředku ochrany jedné povahy (např. soukromoprávní) přitom a priori nevylučuje souběžné, předchozí, či následné uplatnění prostředku ochrany jiné povahy (např. správněprávní). Oba tyto prostředky totiž sledují jiný cíl a chrání jiný zákonem chráněný zájem
 - Správněprávní prostředky ochrany
 - Soukromoprávní prostředky ochrany
 - Trestněprávní úroveň ochrany
- Z uvedeného tak zřetelně plyne, že práva k duševnímu vlastnictví lze chránit různými způsoby, a to i zároveň (v jednom okamžiku). Jinak řečeno ochrana nehmotného statku např. prostřednictvím práva k ochranné známce nevylučuje souběžné uplatnění např. nekalosoutěžní ochrany či ochrany na základě autorského práva a práv souvisejících s právem autorským.

Soukromoprávní prostředky ochrany

- Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství, §§ 40 – 45 autorského zákona
- Základní právní nároky autora (a jiné osoby na základě delegace) na ochranu proti rušiteli jsou tato (§ 40 odst. 1 a 4 AZ):
 - na určení autorství (ochrana osobnostního práva),
 - na ukončení protiprávního jednání (zápůrčí neboli negatorní žaloba),
 - na poskytnutí informací o tomto jednání a osobách, jež se ho účastní,
 - na odstranění následků zásahu do práv autora (restituční žaloba),
 - na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za utrpěnou nemajetkovou újmu,
 - na uložení zákazu používat službu, jež je využívána třetími osobami k porušování nebo ohrožování práv autora (např. uvádění na trh software umožňující obcházení technických prostředků ochrany)

Soukromoprávní prostředky ochrany

- Aktivně legitimovaná osoba může též uplatňovat obecné občanskoprávní nároky na náhradu škody (zde lze dle § 40 odst. 4 AZ žalovat na náhradu ušlého zisku ve výši **jednonásobku** obvyklé licenční odměny namísto, tj. ve formě paušálu) a na vydání bezdůvodného obohacení (s možností žalovat na vydání **dvojnásobku** obvyklé licenční odměny namísto prokazování výše bezdůvodného obohacení).
- Při určení se tedy využije princip licenční analogie, tj. kolik by musela osoba užívající dílo (realizující právo dílo užit) neoprávněně zaplatit za obvyklých podmínek za získání oprávnění k užití díla.
- Vyhoví-li soud autorově žalobě, může mu přiznat také právo uveřejnit rozsudek na náklady neúspěšné protistrany [§ 40 odst. 3 AZ; § 155 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“)]
- Udělení výhradního oprávnění dílo užit → přechod nároků na tuto osobu

Soukromoprávní prostředky ochrany

- Autor může žádat také spolupráci celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu, aby získal informace o dovozu/vývozu a přijetí/odeslání zboží, které porušuje jeho právo či má být využito k porušování jeho práv, a další údaje, jež jsou potřebné pro uplatnění jeho práv podle AZ. Tyto informace může žádat také kolektivní správce spravující dotčená práva autorská, právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů, nabyvatel oprávnění vykonávat majetková práva autorská ze zákona, či nabyvatel výhradní licence (§ 42 odst. 3 AZ).
- Je-li sporné, zda se jedná o autorské dílo a je-li zde na takovém určení naléhavý právní zájem (§ 80 o. s. ř.), mohou osoby, jejichž práva jsou touto otázkou ohrožena či hrozí jejich porušení podat též žalobu určovací. Jestliže je ale výše uvedený spor pouze součástí sporu o plnění, soud si tuto otázku vyřeší jako otázku předběžnou v rámci žaloby na plnění [např. ve sporu o zaplacení dodatečné odměny (§ 2374 OZ) si soud posoudí sám předběžnou otázku, zda se jedná o autorské dílo].

Ochrana práv k průmyslovému vlastnictví

- Práva průmyslového vlastnictví lze chránit obdobně jako práva autorská a práva související s právem autorským, a to dle ZVPPV.
- Aktivně legitimovanou osobou k vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví dle ZVPPV je osoba, jíž svědčí právo průmyslového vlastnictví, do něžž bylo zasaženo, a také profesní organizace ochrany těchto práv a nabyvatel licence (§ 2 ZVPPV). Nabyvatel licence (nikoli pouze výhradní; zde je rozdíl oproti § 41 AZ) je oprávněn vymáhat práva jen se souhlasem majitele/vlastníka tohoto práva (§ 2 odst. 2 ZVPPV; srov. obecné ustanovení § 2369 OZ). Tento souhlas se však nevyžaduje, jestliže majitel/vlastník práva k průmyslovému vlastnictví neprojevil svou vůli k ochraně tohoto práva ve lhůtě 1 měsíce ode dne, kdy byl o jeho porušení či ohrožení vyzooměn nabyvatelem.
- Oprávněná osoba tak může uplatnit vůči povinné osobě (viz § 3 odst. 1 ZVPPV) nárok na
 - informace o původu a distribučních sítích zboží či služeb, kterými je porušováno její právo (§ 3 odst. 1 ZVPPV).

Ochrana práv k průmyslovému vlastnictví

- Nejsou-li tyto informace poskytnuty dobrovolně v přiměřené lhůtě na výzvu oprávněné osoby, může se jich oprávněná osoba domáhat návrhem u soudu v řízení o porušení práva průmyslového vlastnictví (§ 3 odst. 2 ZVPPV)
- Došlo-li k zásahu do těchto práv či k jejich ohrožení, může se oprávněná osoba domáhat vůči osobě povinné (§ 4 odst. 1, § 4 odst. 3 ZVPPV) též:
 - ukončení protiprávního jednání
 - odstranění následků zásahu do práv k průmyslovému vlastnictví
- Vyhoví-li soud žalobě oprávněné osoby, může jí přiznat také právo uveřejnit rozsudek na náklady neúspěšné protistrany (§ 4 odst. 5 ZVPPV; § 155 odst. 4 o. s. ř.). Oprávněná osoba má dále nárok žalovat na (§ 5 ZVPPV):
 - náhradu škody,
 - vydání bezdůvodného obohacení a
 - přiznání přiměřeného zadostiučinění.

Nekalosoutěžní ochrana práv k dušev. vlastnictví

- Práva k duševnímu vlastnictví lze chránit také na základě relativních práv působících *inter partes* a vznikajících z deliktního (mimosmluvního) jednání rušitele. Tyto prostředky ochrany představují soukromoprávní část právní úpravy ochrany hospodářské soutěže a jsou upraveny v § 2976-2990 OZ.
- Na základě této ochrany může osoba oprávněná z práv k duševnímu vlastnictví uplatňovat právo na zdržení se protiprávního jednání, odstranění závadného stavu, přiznání přiměřeného zadostiučinění, náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení (§ 2988 OZ), a také právo na zveřejnění rozsudku na náklady neúspěšné protistrany (§ 155 odst. 4 o. s. ř.). Práva na zdržení se protiprávního jednání a odstranění závadného stavu se může domáhat i právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků (§ 2989 odst. 1 OZ).

Správněprávní prostředky ochrany

- Správněprávní prostředky ochrany nalezneme především ve speciálních právních předpisech, které se věnují právům k duševnímu vlastnictví, a to vždy v jejich závěru [srov. § 105a-105d AZ, § 74a ZV, § 20a zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech (dále jen „UV“), § 45a PV, § 51a ZOZ, § 31-36 zákona č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví]. Kromě toho je nacházíme v § 8 a 10 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Typicky se jedná o přestupky, jež mohou být uděleny orgánem veřejné moci osobě (fyzické i právnické), která porušila konkrétní ustanovení daného právního předpisu. Pro dovození správněprávní odpovědnosti fyzické osoby za přestupek přitom postačuje spáchat protiprávní jednání i z pouhé nedbalosti (§ 15 odst. 1 zákona č. 251/2016 Sb.).
- Správněprávní sankce za porušování práv k duševnímu vlastnictví mohou být uděleny orgány veřejné moci také v kontextu jiných právních předpisů, porušuje-li jednání rušitele jejich ustanovení (např. § 8 a 8a zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, § 7b zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci).

Trestněprávní prostředky ochrany

- Vedle správněprávních sankcí lze uplatnit proti rušiteli práv k duševnímu vlastnictví také prostředky trestního práva. Avšak s ohledem na zásadu *ultima ratio*, tj. subsidiaritu trestní represe [§ 12 odst. 2 TZ], by využití těchto prostředků nemělo nahrazovat soukromoprávní prostředky či správněprávní prostředky ochrany práv oprávněných z práv k duševnímu vlastnictví
- V kontextu ochrany práv k duševnímu vlastnictví hovoříme zejména o ustanoveních § 268-271 TZ (trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu), i když protiprávní jednání pachatelů může naplňovat i jiné skutkové podstaty trestných činů.
- Trestněprávní odpovědnost lze stejně jako v případě správněprávní odpovědnosti dovozovat jak v případě fyzických osob, tak i právnických osob (viz zákon č. 418/2011 Sb.). Pro dovození trestněprávní odpovědnosti fyzické osoby je nutno spáchat trestný čin (v zásadě) úmyslně, nestanoví-li trestní zákon (§ 110 TZ), že postačuje zavinění z nedbalosti (§ 13 odst. 2 TZ).

Děkuji za pozornost 😊

jan.grepl@prigo.cz

Právní výhrada

Tento dokument i jeho jednotlivé části jsou předmětem ochrany coby autorské dílo. Zakazuje se tento dokument či jeho jednotlivé části kopírovat, předávat či jinak šířit bez písemného svolení autora (©).